

„МАЙСТОРСКИТЕ КЛАСОВЕ“ И РОЛЯТА ИМ ЗА ПОВИШАВАНЕ ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПОДГОТОВКА НА БЪДЕЩИТЕ ПЕДАГОЗИ

Гл. ас. д-р Йорданка Николова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. В статията са представени и анализирани проведени „майсторски класове“ под формата на споделени добри педагогически практики; критериите за избор на иновативна практика и учител, който да сподели педагогическия си опит пред бъдещите педагози с цел по-добрата им подготовка за изпълнение на професионалните им задължения в условия на осъществяване на обучение от разстояние в електронна среда (ОРЕС), смесено обучение, присъствено обучение; открити са иновативните моменти в споделените „процесуални иновации“ и „иновации в услугите“; обобщени и анализирани са резултатите от проведеното проучване на мненията и оценъчните позиции на студентите относно ефективността и приложимостта на предложените идеи.

Ключови думи: добра педагогическа практика; иновации, образование; преподаване; квалификация; електронни ресурси; дистанционно обучение; смесено обучение

„Университетът трябва да се преобрази,
за да може да изпълнява функциите,
които новото съвременно общество изисква.“
(Хосе Ортега и Гасет)

Необходимостта от реформи в сферата на висшето образование и конкретно в подготовката на студентите педагози, от „реално работещи и надграждащи се събития или текущи инициативи, които да поддържат една устойчива и стимулираща... високите постижения академична среда“ (Nikolaeva 2015, 467) се отбелязва в редица документи:

1. В Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2021 – 2027 г.“ (проект), където е посочено: „Съгласно *Обзор на образованието и обучението за България за 2020 г.* все още е проблем подготовката на учителите, тъй като преобладава теоретичното обучение за сметка на педагогическата практика“⁽¹⁾. В Доклада на Европейската комисия за България

2019 г. е посочено, че „висшето образование не е достатъчно съобразено с нуждите на пазара на труда. Работодателите често установяват пропуски в познанията и уменията, затрудняващи завършилите дадена специалност да се включат пълноценно в работния/учебния процес¹⁾. Това налага част от тях да бъдат обучавани допълнително. Следователно е желателно да се „оптимизира участието на студентите в обмен на добри практики, свързани с нови методи и инструменти за: планиране на уроците, преподаване, начини на групиране на учениците, проектно базиран или проблемно базиран образователен процес, видове оценяване“¹⁾. Налага се извеждането на Приоритет 2 „Модернизация и качество на образованието“ и Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, в които отново ясно се декларира необходимостта от превръщането на университетите не само в научни центрове, поставящи теоретичните основи на педагогическото познание, но и в центрове за обновяване и модернизиране подготовката на бъдещите педагози, за формиране на компетенции, които ще им позволят да бъдат знаещи, можещи и уверени професионалисти, умеещи ефективно да приложат теоретичната си подготовка в конкретна педагогическа ситуация, в практиката си.

2. В рамката „Критерии и показатели за оценка на рейтинга на висшите училища“ са посочени като индикатори: 4.5 „Подкрепа за кариерно развитие“; 6.4 „Добих увереност, че ще успея в живота“ и 6.5 „Създадох важни контакти и приятелства“ (Ribov 2017, 342 – 353).

3. В Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 г. е посочено: „Учебните планове и програми често са остарели и не са обвързани с потребностите на пазара на труда, на много места те осигуряват преди всичко теоретична подготовка, без да се даде достатъчна възможност на студентите да усвоят практически умения и да приложат получените знания“. Приоритетна област за развитие на висшето образование е „Повишаване на качеството на висшето образование чрез осъвременяване на съдържанието, методите и формите на обучение,... развиване на нови знания, използване на наличните знания за разработване на иновации“²⁾.

Идеята за организирането и провеждането на „майсторски класове“, разбирани като „интерактивни форми на обучение на учители новатори чрез представяне на педагогическите им постижения, споделяне на положителен професионален опит, обсъждане на актуални тенденции и прилагане на иновативни технологии и практики“³⁾, споделяне на добри практики от учители новатори със студенти от Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“ е актуална и навременна в контекста на изискваната корелация наука – компетентности – практика. В събитията, които се провеждат от 2018 година под описаната форма, участват 172 студенти от Факултета по педагогика на Университета, редовна и задочна форма на обучение. Тези „класове“ позволяват на студентите да се запознаят не само описателно с опита и иде-

ите на педагозите (каквато е практиката до момента), но и да се „потопят“ в същността на прилаганата иновацията чрез изпълнение стъпка по стъпка на дейностите в нея; да осъзнаят ползите от осъществяването ѝ, да преценят притежават ли знанията и уменията да я прилагат и как в бъдещата си работа, подходяща ли е за индивидуалните особености на учениците от класа, в който преподават, да създават конструктивни сценарии на работа и да избират подходящия инструментариум, т.е. студентите се информират за промените/иновациите и произтичащите от тях изисквания още в университетска среда, предвид факта, че „иновациите са посочени като ключ към всички промени, които трябва да се направят не само в образованието, но и в живота като цяло“ (Petkova 2020, 89).

От друга страна, за разлика от генералните реформи в образованието, които се случват бавно, „учителите непрекъснато правят процесуални иновации (начинът, по който преподават или планират уроците) и иновации в услугите (начинът, по който съветват и подкрепят ученици и родители) (Hargreaves 2017). Това, както и непрекъснатите промени в образователната сфера, създават се проблеми и конфликтни точки при осъществяване на обучение от разстояние в електронна среда, предполагат не само запознаването с тези промени и нововъведения, но и тяхното задълбочено анализиране и последващо внедряване в съдържанието на университетската подготовка на бъдещите педагози, с цел качествено изпълнение на професионалните им задължения, като се балансира и правилно се съчетава теоретичната и практическата им подготовка, като по този начин „се подобрява функционирането на образователната система и се повишава качеството на образованието“ (Tsokov et al. 2020, 11).

Стремежът към повишаване качеството на подготовката и квалификацията на педагогическите кадри, за изграждане основите на мотивацията им за продължаваща и перманентна професионална квалификация изисква проучването и анализирането на иновативните практики в съвременното българско училище и акумулирания педагогически опит, които включват следните етапи:

- проучване концепциите на български и чужди автори, разглеждащи темата за иновативните училища, иновативните практики и модели като възможност да се внедрят различни иновативни решения в училищата и те се превърнат в адекватни на потребностите на съвременното общество;

- проучване на иновативните проекти/практики, разработени по проект „Иновативно училище“ на Министерството на образованието и науката (МОН);

- проучване степента на иновативност на описаните в проектите методи и похвати, съобразно заложените в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), Наредба № 9, Наредба № 4, Наредба № 10, Наредба № 12

– дефиниции, класификации и показатели, както и доколко са приложими в конкретното училище/клас;

– провеждане на срещи разговори с предпочетените педагози (които имат за цел да установят тяхната мотивираност, концептуални решения, красноречие, експертиза), интервюта с директорите (мениджърски поглед върху иновацията и дейността на учителя), както и анкета с родителите (мнение, удовлетвореност от участието на децата в заложените дейности);

– задълбочено запознаване с разработените и предложени от учителите новатори електронни ресурси, дейности, видеа, отчети, обобщения, изследвания, рефлексии и саморефлексии и др.;

– запознаване със и анализ на мнението на екипите, оценили проектите, участващи в националните конференции по програма „Иновативни училища“;

– проучване опита на учителите новатори с фокус върху уменията им да преподават и обучават;

– формулиране на критерии за осъществяване на избор на иновативна практика и преподавател съобразно изброените дейности и принципите на Lawrence C. Ragan, Z. Gamson, Andreas Schleicher⁴⁾, принципите на иновационното обучение през XXI век⁵⁾.

Критериите за избор на иновативна практика, която да се представи пред студентите, са следните:

– съгласуваност с учебните програми и Държавните образователни стандарти; осъществяване на по-богати връзки между различните области на обучение;

– включване на нови методи и инструменти за: планиране на уроците, преподаване, учене, начини на групиране на учениците, форми на оценяване, управление на времето, техники за активно учене, приобщаване на учениците, създаване на позитивна образователна среда;

– учебните дейности да са адаптирани към настоящото ниво на развитие на ученика/класа;

– насоченост към мотивиране на учениците за активно включване в учебния процес и стимулиране на тяхната любознателност/любопитство, креативността и творческия им потенциал, предполага управление на емоциите;

– стимулиране на сътрудничеството и пълноценното взаимодействие между учители и ученици, ученици и ученици, училище – семейство. Създава се възможност за динамична работа в екип, но без прекомерно натоварване;

– изпилване на възможностите, които дигитализацията предоставя, за осъществяване на качествен образователен процес изобщо и в частност в условията на ОРЕС;

– съобразяване с индивидуалните различия на учащите, предишния им опит и познания;

– предоставяне на навременна, позитивна и обективна обратна връзка.

В съответствие с изброените критерии и педагогическото майсторство на преподавателите са предпочетени следните *иновативни практики*, реализирани по проектите „Иновативно училище“ и „Иновации в действие“.

– „*Мост на приятелството*“ – проект, свързан с повишаване на емоционалната и социалната интелигентност, в който заедно, подчинени на една цел, работят ученици от български, турски и ромски етнически произход. „*Макаренко в съвременното училище*“ – формиране на екипи, които осъществяват подкрепа на ученици с дефицити в интелектуалното развитие или извършили девиантни прояви.

– „*Адаптивно, актуално-виртуално и реално*“ – разработване на авторски безплатни електронни продукти и приложението им в подкрепа на деца билингви, ученици със специални образователни потребности, български деца зад граница.

– „*Индивидуални образователни маршрути чрез диференциация на обучението в мултикултурна среда*“ на основата на проектно базиран и проблемно базиран образователен процес, учене чрез правене и през емоцията и миналия опит на децата, целящ приобщаване на децата от ромски произход, мотивирането им да повишават своите академични резултати, но и да превърнат образованието си в приоритетна ценност.

– „*Топ 5 дигитални инструмента в моята класна стая*“ – canva.com; edpuzzle.com; flipgrid.com; bookcreator; wordwall.net (електронни ресурси за работа в ОРЕС, но и в подкрепа на интерактивността в смесеното обучение).

– „*Подготовка и реализиране на синхронен бинарен урок*“ („Български език и литература“ и „Изобразително изкуство“) в два класа от два града. Работи се в „умна“ класна стая, която позволява на учителите не само да използват голямо разнообразие от методи и похвати в своето обучение, но и за осъществяване на жива връзка с други партньорски училища.

– „*Изследователи*“ – проектно базираното обучение (ПБО) чрез използването на дигитални образователни ресурси и онлайн приложения, както и приложенията на софтуер „Енвижън“; софтуер „Джъмпидо“, използването на таблети и роботизирани играчки в учебния процес. Обучението се реализира в две посоки: запознаване с възможностите и работа с платформи, улесняващи обучението в електронна среда, и иновативни елементи в ПБО, работа по станции при непрекъснатата смяна на дейности/активности.

– „*Формиращо и автентично оценяване*“; „*СТЕМ проект „Къща на бъдещето*“ – интегриран урок в IV клас; „*Възможностите на Seesaw за създаване на ученическо електронно портфолио*“; *превръщане на работния лист в „жив“* (инструменти за творческо учене и формиращо оценяване, за изграждане у учениците на умения за работа в екип и сътрудничество,

умения за създаване и презентиране на конструиран от тях продукт, за самооценяване по зададени критерии. Провокира се нестандартното, креативно мислене.

– „*Заедно по пътя към ценностите*“ – иновативни практики за осъществяване на пълноценно взаимодействие с родителите както в условия на присъствено обучение, така и на дистанционно обучение (ОРЕС).

Необходимо е да се отбележи, че сведения за обмен на добри практики между учители от различни училища съществува още в началото на XX в., запознаването на студентите с добрите постижения на водещи учители също е периодично осъществявана практика. *Иновативният елемент* в описваните в статията дейности е, че студентите не са слушатели, а активни участници в обученията. Те:

- се запознават с най-новите тенденции в развитието на образованието, в частност на преподаването;

- се запознават с възможности за мотивиране на децата, за развитие на тяхната самостоятелност и инициативност и не на последно място – за насищане със смислени дейности свободното време на децата;

- създават образователни ресурси в предлаганите платформи, като не репродуцират буквално, а изпълняват задачите, креативно и творчески прилагайки точните указания на обучителите и съобразно собствените си виждания и представи, при съобразяване с възрастовите и психологически особености на учениците, с които работят или ще работят;

- генерират и разработват идеи за усъвършенстване методите и похватите на преподаване и учене;

- планират и реализират уроци при прилагане насоките на преподавателите;

- създават работни листове (вкл. „живи“ такива) и други помощни материали, свързани с повишаване качеството на учебния процес и ангажираността на учениците в него, особено в условия на дистанционно обучение;

- учат се да разработват учебно съдържание, предполагащо активна динамика в класната стая (реална и виртуална);

- активно дискутират ефективността и приложимостта на предлаганите идеи;

- откриват проблемните моменти/зони и могат веднага да получат насоки за генериране на решения (т.е. как да ги преодолеят и/или избегнат), правилността на които да проверят и обсъдят с учителя;

- създават професионални контакти с иновативни учители, които им предоставят помощ и подкрепа и по време на стажантските практики, и като новоназначени учители;

- в емоционален аспект се вдъхновяват и мотивират да бъдат добри учители, виждайки преподаватели с дългогодишен опит, които са съхранили стре-

межа си да търсят нови идеи, смелостта да ги прилагат, желанието непрекъснато да се самообразоват и да споделят опита си с колеги.

Обективният поглед изисква да се отбележат и някои *ограничения*.

1. Факт е, че изследването на добри педагогически практики е ограничено единствено в рамките на дейностите по проектите „Иновативно училище“ и „Иновации в действие“, което гарантира по-бърз и сигурен достъп до добре разработена и реализирана педагогическа практика, но е желателно в бъдещи проучвания да се разшири обхватът на проучване както в страната, така и в Европа (да се потърсят повече възможности за запознаване със и адаптиране на доказали своята ефективност педагогически идеи) предвид възможностите за комуникация, които предлагат редица усъвършенствали се през последната година платформи.

2. Провеждането на „майсторските класове“ не е част от обучението на студентите и се изисква да бъде синхронизирано свободното им време с това на учителите, което ограничава времетраенето на събитията, то се оказва недостатъчно и това налага част от инструментите, идеите да бъдат представени в непълното им приложение.

Тези ограничения не повлияват на вдъхновението и мотивацията на студентите да присъстват, което се забелязва в отговорите им на анкетата, целяща проучване на тяхното мнение за проведените семинари.

Обобщение и анализ на проучването на мнението на студентите, участвали в обучението

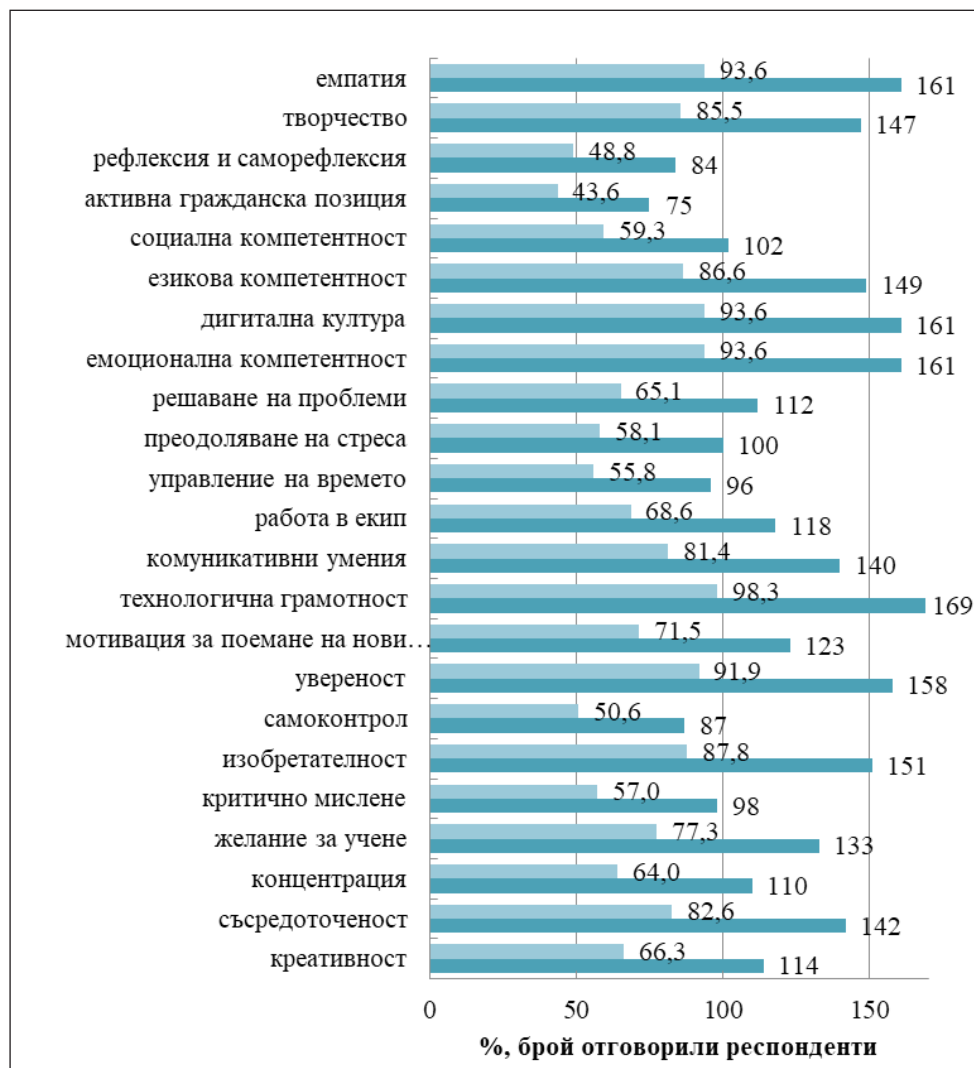
В анкетното проучване, проведено през м. юни 2018 г., м. май 2019 г., м. май 2020 г., м. май 2021 г. и м. декември 2022 г. чрез Google формуляр, участват 172 студенти от Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“.

Отговорите на бъдещите педагози категорично потвърждават актуалността на идеята за провеждане на практически ориентирани обучителни семинари от водещи учители и необходимостта от нововъведения в обучението им, с фокус върху практическата им подготовка, предвид ограничения брой часове за хоспитиране и стажантска практика.

На въпроса: *Полезни ли бяха обученията за Вас?*, отговорите на респондентите се разпределят по следния начин: 22 (12,8%) – в средна степен; 150 (87,2%) – във висока степен. Като конкретизират, че ги *използват или ще ги използват в преподавателската си дейност* – 103 (59,9%) – много често, а 69 (40,1%) – в определени случаи. Нито един респондент не е предпочел отрицателните отговори, защото според бъдещите педагози *предложените идеи ще улеснят и подобрят качеството на преподавателската им дейност* – 128 (74,4%) – във висока степен; 41 (23,8%) – в средна степен, 3 (1,7%) – не мога да преценя.

Без съмнение, всички 172 (100%) респонденти считат, че *споделените добри практики правят учебния материал по-достъпен за учениците от на-*

чalen етап. И не само – те предполагат и насърчават учениците да бъдат по-мотивирани, активни участници в ОПЕС, което е едно от сериозните предизвикателства пред обучението в електронна среда. Студентите посочват качествата и уменията, които според тях формира у учениците участието в споделените дейности (фиг. 1).

Фигура 1

Запознаването с иновативни практики за пълноценно взаимодействие с родителите позволява на студентите участници (според изразени от тях мнения):

- да се обогатят с палитра от разнообразни форми за взаимодействие, която им предоставя възможност за избор на най-подходящата в конкретна ситуация и съобразно личностните характеристики на родителите;

- да осъзнаят отговорността, която имат, за привличане на родителите като субект в учебния процес, в живота на училището;

- да се чувстват по-уверени и спокойни при осъществяване на първите контакти с родителите;

- да създадат доверителни отношения с тях, базирани на осъзната споделена отговорност и др.

Анализът на данните от анкетното проучване, както и необходимостта от „ангажирането на всички участващи страни и субекти чрез интегриране на техния практически и идеен опит, активната им мотивация, стимулиране на тяхното любопитство, творчески потенциал и естествени наклонности“ (Nikolaeva et al. 2011, 15) насочват към извода, че връзката университет – училище трябва да бъде двупосочна. Университетските преподаватели да се включват активно в квалификационната дейност на учителите, споделяйки своите познания, както и учителите с опит и иновативни идеи да „влязат“ в семинарните зали, за да запознаят студентите с новите елементи, похвати, идеи, които навлизат в българското училище, както и да ги „поставят“ в реални проблемни ситуации, за да открият заедно работещи решения. Така студентите ще имат възможност да работят в автентична среда при разнообразни задачи, изпълнението на които изисква различни знания и компетенции и тяхното повишаване през практическото учене. Ще влязат в училище уверени и с разширена палитра от знания и умения, позволяващи им пълноценна професионална реализация и мотивация за продължаващо, надграждащо квалификацията им обучение. Запознаването с добрия опит на учителите – новатори би способствало за изграждането им като успешни преподаватели и би повишило вътрешната им мотивация да се усъвършенстват непрекъснато.

В заключение могат да бъдат споделени следните *идеи*: добре е да бъдат използвани възможностите на различните форми на взаимодействие и сътрудничество с училищата, освен майсторските класове, за повишаване нивото на педагогическата практическа подготовка на студентите от педагогическите специалности.

1. В изградените и работещи ПУО (професионални учещи общности) да се създадат условия за активно включване и на студентите педагози, които да бъдат приобщени към: работата в екип с учители; дейностите; дискусиите; обсъждането на планирането и реализирането на уроците, с цел непрекъснато усъвършенстване на педагогическата им практика, на съвместната работа на

учители, на ученици; анализ на професионалната литература и иновативните идеи; както и да бъдат включени в менторската програма на общността.

2. В Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2021 – 2027 г.“ (проект) се посочва, че „учителите се нуждаят от стратегии за трайно справяне с предизвикателствата, които срещат в ежедневната си работа и от пространство за обмяна на опит, в което да бъдат публикувани и достъпни качествени електронни образователни ресурси“⁽¹⁾. Предоставянето на достъп до тези пространства на студенти и преподаватели в университет е възможност за скъсяване на дистанцията университет – училище, теория – практика, но и създаване на условия за взаимопомощ и сътрудничество, информираност, обогатяване на знанията и уменията на всички ползватели на натрупания тезаурус.

3. По примера на проекта „Иновации в действие“, който е насочен изцяло към споделяне на добри практики/иновативни проекти в средното образование, да се разработи и реализира и проект, с фокус към споделянето на добри практики и иновации със студентите не само от педагогическите факултети, но и с тези от различните специалности, предпочели педагогическия профил.

Активното взаимодействие, споделянето на идеи и добри практики, ученето един от друг, сътрудничеството, непрекъсната връзка между всички участници – преподаватели, директори, учители, студенти, експерти, в образователния процес ще позволи достигане на ниво на задълбочено обучение и ангажираност, на качество на учебния процес, на удовлетвореност от постигнатите резултати.

БЕЛЕЖКИ

1. Проект на програма „Образование“ 2021 – 2027 г. (версия 1.0). „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ <http://sf.mon.bg/?go=news&p=detail&newsId=975> (11.01.2022 г.).
2. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 г. Обн. ДВ. бр.2 от 8 януари 2021 г. <https://www.mon.bg/bg/143> (11.01.2022 г.).
3. Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, в сила от 02.08.2019 г., издадена от министъра на образованието и науката, Обн. ДВ. бр.61 от 2.08.2019 г. (чл. 46, ал.1, т.г) <https://mon.bg/bg/59> (16.02.2022 г.).
4. Scheicher, A. School for 21st Century Learners. Strong Leaders, Confident Teachers, Innovative Approaches OECD, 2015, с. 64 – 77. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264231191-n.pdf> (10.10.2021 г.).
5. School at the crossroads of innovation in cities and regions. OECD, 2017. Centre for Educational Research and Innovation. <https://read.oecd-ilibrary.org>.

org/education/schools-at-the-crossroads-of-innovation-in-cities-and-regions_9789264282766-en#page3 (13.10.2021 г.).

ЛИТЕРАТУРА

- НИКОЛАЕВА, С., 2015. Професионализация, професионализъм и иновации: три ключови стълба на майсторството в образованието. *Стратегии на образователната и научната политика*, **5**.
- НИКОЛАЕВА, С., ЧАВДАРОВА-КОСТОВА, С. & ГОСПОДИНОВ, Б., 2011. *Европейско образование – документи, добри практики, библиографии*. Габрово: ЕКС-ПРЕС.
- ПЕТКОВА, И., 2020. Иновациите – политики и реалности в Европа. Образование и технологии. *Иновации в обучението и познавателното развитие*, **11**, 89 – 92.
- RAGAN, L. C., 2000. Good Teaching Is Good Teaching: An Emerging Set of Guiding Principles and Practices for the Design and Development of Distance Education. *CAUSE/EFFECT journal*, **22**, 1.
- РИБОВ, М., 2017. *Добри академични практики*. София: Авангард Прима.
- ЦОКОВ, Г. И КОЛ., 2020. *Иновации в действие (изследователски анализ на обмена на иновациите в българското образование и промяната на училищната култура)*. Пловдив: Паисий Хилендарски.

REFERENCES

- NIKOLAEVA, S, 2015. Profesionalizatsia, profesionalizam i inovatsii: tri klyuchovi stalba na maystorstvoto v obrazovaniето. *Strategii na obrazovatel'nata i nauchnata politika*, **5**.
- NIKOLAEVA, S, CHAVDAROVA-KOSTOVA, S. & GOSPODINOV, B., 2011. *Evropeisko obrazovanie – dokumenti, dobri praktiki*. Gabrovo: EKS-PRES.
- PETKOVA, I., 2020. Inovatsiite – politiki i realnosti v Evropa. *Obrazovanie i tehnologii*. *Inovatsii v obuchenieto i poznavatel'no razvitie*, **11**, 89 – 92.
- RAGAN, L. C., 2000. Good Teaching Is Good Teaching: An Emerging Set of Guiding Principles and Practices for the Design and Development of Distance Education. *CAUSE/EFFECT journal*, **22**, 1.
- RIBOV, M., 2017. *Dobri akademichni praktiki*. Sofia: Avangard Prima.
- TSOKOV, G., ET AL., 2020. *Inovatsii v deystvie (izsledovatel'ski analiz na obmena na inovatsiite v balgarskoto obrazovanie i promyanata na uchilishnata kultura)*. Plovdiv: Paisii Hilendarski.

“MASTER CLASSES” AND THEIR ROLE IN INCREASING THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS

Abstract. The article presents and analyzes the conducted training seminars in the form of shared good pedagogical practices; the criteria for selecting a teacher to share his/her pedagogical experience and ideas with the future pedagogues in order to better prepare them for the performance of their professional duties in terms of distance learning, blended learning, in person learning; the innovative moments in the shared procedural innovations and innovations in the services are highlighted; the results of the survey of students' opinions and evaluation positions on the effectiveness and applicability of the proposed ideas are summarized and analyzed.

Keywords: good pedagogical practice; education; teaching; qualification; innovation; electronic resources; distance learning; blended learning.

✉ **Dr. Yordanka Nikolova, Assist. Prof.**

Web of Science Researcher ID: AAL-8345-2021

ORCID ID: 0000-0001-5041-4111

Sofia University

Sofia, Bulgaria

E-mail: yordanka.nikolova@fp.uni-sofia.bg